

Læsefællesskaber med plads til alle

Hvordan får man elever i udskoling til at føle sig som en del af et givende læsefællesskab? Hvilke sider af fagligheden som læringsvejleder er vigtige at bringe i spil? I dette interview med læringsvejleder på Vindinge Skole, Lykke Winther, får du et kig ind i hendes arbejde med at skabe læseglæde i udskoling.

Chili og Augusta på Vindinge Skoles skolebibliotek

Pointen er indholdet og ikke formatet

Undersøgelsen "Børn og unges læsning 2021" viste, at kun hver anden ung i 8. klasse kan lide at læse. Såvel læselysten som brugen af skolebiblioteket falder med alderen.

Hvad stiller man op med sådan en udfordring? For Lykke Winther har det været en mission at skabe rummelige læsefællesskaber:

"Alle skal kunne komme med ind, og det betyder, at dørtærsklen ikke skal være for høj. Til gengæld skal der være højt til loftet. De unge skal opleve, at vi tager deres læsepræferencer alvorligt. De skal opleve, at det, der er værdifuld litteratur for dem, er lige så godt og gyldigt som 'den klassiske bog'."

Men før man kommer frem til at kunne have en dialog med de unge, er det vigtigt at fjerne det benspænd, der handler om "Hvornår?". På Vindinge Skole har vi skemalagt en ugentlig bibliotekstime for alle klasser i forbindelse med dansk, også for dem i udskoling. Det betyder ikke, at de unge hver eneste uge kommer en time på skolebiblioteket, men det indebærer, at jeg har adgang til og kan stå til rådighed for dem hver uge. Når planlægningen af skoleåret er i gang, snakker jeg med dansklæreren om, hvad der er det fælles, faglige fodtrin efter sommerferien. Hvornår kan jeg koble mig på?"

"I udskoling kan koblingspunktet være et emne, som dansklæreren ved bliver en del af eksamen. Det kan også være et fordybelsesområde, som eleverne er motiverede for at dykke ned i. Så undersøger vi, hvad skolebiblioteket kan byde ind med, og her er det tit den tekst, der giver de unge oplevelser, jeg kan bringe på banen. Det kan være en billedroman eller lytteratur i form af en podcast, der ikke lige er en del af pensum, men som er med til at brede et tema ud."

Gryden med det udvidede tekstbegreb skal hele tiden holdes i kog

Det er der rige muligheder for som læringsvejleder. Lykke Winther uddyber:

"På Vindinge Skole går vi efter at rykke litteraturen tæt på den enkelte elev. Samtidig med at vi sætter fokus på at skabe læsefællesskaber og mange typer af deltagelsesmuligheder, er vi også gået all in på den individuelle læsning, fordi vores mål er at få alle med. Jo ældre eleverne bliver, jo vigtigere er det, at vi er åbne over for, at bogen kan være mange ting, og at graphic novels, lydfortællinger og bøger på engelsk hver især kan noget særligt i forhold til at vække de unges læseglæde. På tværs af dansk-lærerne, læsevejlederen og mig som læringsvejleder er der en fælles forståelse af, at vi ikke skal udelukke formater på forhånd."

Læsefællesskaber med plads til alle

Oplevelse, indlevelse og udlevelse

Et læsefællesskab kan se ud på mange måder. I Lykkes og hendes kollegers arbejde er der tre aspekter, som er vigtige at have med, nemlig oplevelse, indlevelse og udlevelse. Lykke folder aspekterne ud:

”Vi lægger ud med et fælles anslag eller en læseoplevelse. Det er typisk det, jeg står for, når eleverne møder mig på skolebibliotekets læsetrappe, hvor jeg for eksempel læser højt, og vi snakker om bøger.

I indlevelsedsdelen handler det om at skabe et rum, hvor de unge kan se sig selv i relation til teksten. Vi skaber forskellige muligheder for at deltage, sådan at alle kan blive sat i spil. En måde er at skabe et særligt stemningsfuldt rum og på den måde sætte en ramme om de unges tanker om teksten.

Når det gælder udlevelse, handler det om at turde udtrykke sig. De unge laver kreative produkter som podcasts eller fiktive SoMe-profiler for hovedpersonen i en bog. Her handler det ikke om de litterære produkters kvalitet, men om at de unge bearbejder litteraturen gennem deres eget filter.

Vi har en stor opgave i at skabe et læringsrum, hvor de tør at sige noget og give udtryk for deres følelser. Derfor er det også vigtigt, at jeg har en relation til de unge, og at de har tillid til mig.”

At give slip på rollen som ekspert

For Lykke Winther har det flerårige arbejde med at få alle unge med i et læsefællesskab på skolen givet anledning til mange refleksioner over hendes faglighed som læringsvejleder:

”Jeg tog uddannelsen som skolebibliotekar tilbage i 2009, og jeg kan se, at min faglighed har udviklet sig rigtig meget siden da. Især overfor udskolingen er jeg en helt anden fagperson, end jeg var for 10 år siden. Den klassiske formidlingsrolle, hvor man signalerer ‘Kom ind i MIT rum’ fungerer ikke længere.”

“Jeg må træde ind i DERES rum og helt ind i deres klasselokale. Det dur kun, hvis jeg selv er opsøgende. Jeg ved noget om, hvordan man finder bøger og køber dem. Men ellers må jeg være klar til at lytte og stille mig til rådighed for de unge og ikke per automatik tro, at jeg ved, hvad de har brug for. Her er det afgørende, at der er et godt læringsfællesskab og gode relationer. Det gør, at eleverne tør bevæge sig ud – også på tynd is. I praksis betyder det, at de har lyst til at sidde sammen med mig og kigge på TikTok, Instagram, Goodreads, forlagenes hjemmesider og Bogtube og fortælle om det, der appellerer til dem. Vi kigger nærmest aldrig i bibliotekssystemet”.

“Jeg ved, at jeg skal være Ninja-hurtig med mine bogindkøb. Når en elev har ønsket sig en bog mandag morgen, så skal jeg gerne komme onsdag og aflevere den, også selv om det er i slutningen af fysiktimen. Tempo er alfa og omega. Så er det mindre vigtigt, at bogen er plastet og har fået strejkode på. Når eleverne ser mig, bliver de mindet om deres egne bogønsker, og derfor oplever jeg tit, at de bagefter skriver til mig på Teams-chatten for at bestille titler. Læsning smitter, så jeg køber altid mere end ét eksemplar af en bog”.

Vi har talt med...

Lykke Winther

Læringsvejleder
Vindinge Skole i
Roskilde

Lykke Winther er uddannet lærer. Hun har siden 2000 arbejdet på forskellige skoler, og i 2009 efteruddannede hun sig til skolebibliotekar. Hun har desuden en Pædagogisk Diplom i Medier og Kommunikation. Siden 2016 har Lykke arbejdet på Vindinge Skole i Roskilde Kommune.

Læsefællesskaber med plads til alle

”Det er i det hele taget godt at købe meget af det samme, sådan de unge kan inspirere hinanden og læse de samme titler. Min faglighed som læringsvejleder ligger også i koble mange ressourcer ind i skolens arbejde med læsefællesskaber. Det betyder, at jeg går højt op i samarbejdet med dansklærerne, læsevejlederne, vores regionale Center for Undervisningsmidler og folkebiblioteket i Roskilde Kommune”.

Lav en Elsa

Hvad er de første skridt, man kan tage, hvis man som læringsvejleder vil sætte fokus på de unges læselyst og få skabt en systematik og kultur på skolen, hvor de ældste elever også har en relation til PLC? Lykke har tre gode råd:

”Det handler først og fremmest om at snuppe de unge fra starten, mens de er små. Det er en kæmpe fordel at have opbygget et godt læsemiljø og en stærk læsekultur på skolen allerede fra indskoling og mellemtrin. Når vi rammer udskoling, skal læseglædeindsatsen bygge oven på et fundament. Eleverne skal være vant til højtlesning, møder med forfattere og litterære eksperimenter. Man kan ikke lave et læsefællesskab fra bunden, når børnene er 13-14 år. Der er nødt til at være en solid base, og læsefællesskabet som ramme skal være etableret, når de når udskoling.”

Det andet råd trækker på en reference fra Disneys nyklassiker Frost, som Lykke omdanner til et godt råd:

”Lav en Elsa. Med det mener jeg, at du inde i hovedet højt skal synge 'Let it go'. Det handler om, at man som fagperson, måske endda med mange kilometer i benene som skolebibliotekar,

”Den stærkeste læseoplevelse er den, der skaber fællesskab”

Der, hvor læseoplevelsen opleves stærkest på tværs af de 7-18-årige, er, når børn og unge lykkes med at opbygge et fællesskab omkring læsningen, både i og uden for institutionerne

(Kilde: Kulturministeriets Bogpanels specialrapport om børn og unges læsekultur, 2024)

tør at give slip på kontrollen over, hvad den gode litteratur er. Man må købe det, som de unge efterlyser. Vi skal marinere de unge i gode fortællinger, og de skal opleve, at litteraturen har et væld af former.”

Lykke fremhæver også dansklærernes vigtige rolle:

”Jeg vil opfordre til, at man anerkender dansklærernes betydning for succes. I udskoling kigger de unge på rammerne for undervisningen og vil forsøge at skubbe til dem. Her skal dansklæreren signalere, om det her med læsning og læseglæde er noget, hun eller han står inde for. Hvorfor gør vi det? For ledelsens skyld? For skolebibliotekarens skyld? Eller fordi den enkelte unges møde med læsning og litteratur som en vej til oplevelser, dannelse, identifikation, selvforglemmelse og udsyn er det vigtigste i verden?”

Dansklæreres energi og tilknytning til arbejdet med at få alle elever med ind i læsefællesskabet er altafgørende. Derfor er det min erfaring, at man som læringsvejleder aktivt skal skabe kontakten til dansklæreren og sammen få den gode energi til at flyde”.

Vil du vide mere?

Læs mere om Vindinge Skole PLCs arbejde med læseglæde og læsefællesskaber i udskoling i magasinet Praxis, som udgives af Professionshøjskolen Absalon

Kulturministeriets Bogpanel har i 2024 udgivet en rapport om børn og unges læsekultur. DR har skrevet en kort artikel med hovedpointerne:

